

Mai presus
de
Răsărit și Apus

Traducere din limba sârbă de
Gheorghiță Ciocioi

^{editura}
Σοφία

București

Cuprins

<i>Prefață</i>	5
1. Hristos între Răsărit și Apus	7
2. Un Hristos al Balcanilor	15
3. Despre multa lăcomie și înșelăciuni	23
4. Teamă de demoni și jocul cu demonii	33
5. Filosofia răsăriteană și știința apuseană	41
6. Despre pace și tulburare	49
7. Truda pentru suflet, truda pentru trup	59
8. Lupta pentru blestemul văzut și blestemul nevăzut	69
<i>Cuvânt al Sfântului Iustin Popovici despre cultura ortodoxă și cultura umanistă</i>	79

Prefață

După poziționarea lor geografică, Balcanii se află între Răsărit și Apus, însă, principial vorbind, ei sunt situați mai presus de Răsărit și de Apus.

Care este puterea tainică ce salvează Balcanii din poziționarea lor de mijloc între Răsărit și Apus și îi înalță mai presus de aceste puncte cardinale? Este credința ortodoxă. Fără doar și poate, credința ortodoxă! Toți ceilalți factori, precum situarea geografică, cultura, știința, islamul, politica, strâmtorările pământești și năzuințele, susțin Balcanii doar ca o punte între Răsărit și Apus. Însă mai presus de Răsărit și Apus îi înalță credința ortodoxă; doar ea, credința ortodoxă!

Nu există nimic mai greu de suportat decât faptul de a te afla între două mari puteri. Dacă, spiritualicește vorbind, Balcanii ortodocși s-ar fi confun-

dat doar cu Balcanii geografici și ar fi rămas doar între Răsărit și Apus, ei s-ar fi asemănat cu acel măgar din poveste, care a murit de foame între două stoguri de fân. Cu părere de rău, de la începutul veacului al XIX-lea și până astăzi, Balcanii ortodocși se aseamănă foarte mult cu acel legendar măgar al lui Buridan¹, care și-a dat duhul de foame între două stoguri de fân, fără să cunoască spre care dintre cele două să se îndrepte. Când unul i se părea mai mare și mai atrăgător, când celălalt. Atunci, sleit de oboseală de atâta umblet de la un stog la altul, măgarul a căzut și a murit. Și toată lumea a râs de mintea lui de măgar.

Balcanii sunt amenințați de moartea prin înfometare datorită multor limbi flecare, care îi așază într-o stare de mijloc. Fie vor muri de foame între Asia și Europa, fie în curând una dintre aceste puteri îi va înghiți precum un rechin, dacă ei nu se ridică deasupra acestor două puncte cardinale: Răsăritul și Apusul.

¹ Jean Buridan – filosof francez nominalist, scolastic (1295-1360). A fost promotorul scepticismului religios. Numele său este frecvent legat de experiența cunoscută sub numele de *măgarul lui Buridan* (n.tr.).

CUGETAREA ÎNTÂI

Hristos între Răsărit și Apus

Când un asiatic citește Sfânta Evanghelie a lui Hristos, exclamă: „Iată, El este al nostru – un asiatic, un postitor, un rugător, un înțelept și un făcător de minuni!”

Când un european citește Sfânta Evanghelie a lui Hristos, afirmă: „Iată, Acesta este omul nostru: un european, un învățător activ, un ajutor grabnic al oamenilor, un binefăcător, tămăduitor, hrănitor al orfanilor, iubitor de oameni, un om al faptelor!”

Al cui este până la urmă Hristos? Oare este El asiatic ori european? Este un Om care aparține Răsăritului ori Apusului? Într-adevăr, El este și una, și cealaltă. El este un Om al Răsăritului în cea mai înaltă măsură, și un

Om al Apusului de cel mai înalt rang. El este un răsăritean mai presus de Răsărit și un apusean mai presus de Apus. Întreg pământul este al Său și toate marginile sale...

Transcendența face obiectul, cu precădere, al lumii răsăritene, iar naturalismul, al celei apusene. Omul răsăritean stă așezat cu picioarele încrucișate și cugetă la veșnicie, iar cel apusean stă ferm pe picioarele sale, sleit însă de alergătura după cele trecătoare. Care dintre cei doi este mai aproape de Hristos? Și unul și celălalt sunt la fel de departe de Hristos.

Hristos este mai presus de Răsărit și de Apus.

Omul răsăritean într-atâta se cufundă în gânduri, încât nu mai are vreme pentru o acțiune hotărâtă. Omul apusean este însă atât de preocupat de acțiunile sale, că nu mai are vreme de cugetare. O armonie între aceste două lucruri se află doar întru Domnul nostru Iisus Hristos; iar aceasta întru deplină și desăvârșită măsură. Căci El este atât deasupra Răsăritului, cât și Apusului.

Da, El este mai presus de Răsărit și de Apus!

Răsăritului politeist îi este greu să creadă într-un Om. Apusului materialist îi este greu să creadă în Dumnezeu. Iisus reprezintă Omul, iar Hristos – pe Dumnezeu. Două firi – un singur Ipostas. Apusul cu ușurință primește pe Omul-Iisus și Îl așază în Panteonul marilor sale personalități. Răsăritul cu ușurință Îl primește pe Dumnezeu-Hristos, însă nu simte nevoia de Omul-Iisus. Dar Mântuitorul lumii este și Dumnezeu și Om.

Prin urmare, Iisus Hristos Se află mai presus de Răsărit și de Apus.

Când vorbim despre Răsărit, percepem totul ca pe o casă răzvrătită, începând din lăuntrul său. Cugetăm la două comunități de oameni fără nicio legătură între ele: mahomedanii și hindușii împreună cu budiștii. Locurile lor sfinte sunt Mecca, Benares și Tibetul. Aceste două comunități reprezintă principalul „conținut” și sărăcia cea mai evidentă a Răsăritului. Însă, atunci când vorbim despre Apus, ne gândim tot la o casă, răzvrătită de asemenea pe dinlăuntru. Prin papalitate și antipapalitate (adică diferitele forme ale protestantismului). Acestea sunt principalele două căi ale

lumii occidentale – ambele greșite. Ele indică principala rătăcire și sărăcire a Apusului.

Hristos este însă mai presus decât acest Răsărit și decât acest Apus.

Niciun înțelept asiatic nu a reușit să biruie vreodată Apusul. Singurul Om, născut în Asia, Care a biruit Apusul, înțelegând prin aceasta întreaga Europă și America cu insulele ei, este Domnul nostru Iisus Hristos. Singurul Om răsăritean venerat de Apus.

Și niciodată, niciun învățător ori ideolog apusean nu a putut să biruie Asia; nici măcar pentru o câtuși de scurtă perioadă. Doar un singur Om apusean a reușit să facă aceasta – apusean nu după nașterea trupească, ci după puterea Lui mai presus de Apus. Acesta este Mântuitorul Iisus Hristos, născut în Asia. Asia Lui s-a întins peste Asia Centrală și chiar mai departe, spre Orientul Îndepărtat, și chiar până în Egipt și Etiopia. O mai mare întindere a creștinătății în Răsărit a fost împiedicată apoi de către islam; dar și aceasta este o sectă iudeo-creștină îndepărtată. Islamul s-a așezat ca o cetate întărită între Asia Mică – creștină –

și India. Aceasta nu este însă un lucru
fără purtarea de grijă a lui Dumne-
zeu, Care în orice chip a păzit biruința
creștină mai presus de întregul Răsă-
rit, pentru vremurile care vor veni.

CUCETAREA A DOUA

Un Hristos
al Balcanilor